

Куц Галина Михайлівна,

*д.політ.н, проф., професор кафедри політології, соціології та культурології, ХНПУ імені
Г. С. Сковороди, м. Харків
ORCID 0000-0002-7263-1958;*

Наконечний Володимир Васильович,

*д.держ.упр, доц., професор кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,
ХарПІ НАДУ, м. Харків
ORCID 0000-0001-6715-8898;*

Куц Юрій Олексійович,

*д.держ.упр, проф., завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,
ХарПІ НАДУ, м. Харків
ORCID 0000-0002-8629-012X;*

Сергєєва Олена Юрїївна,

*к.держ.упр, доц., доцент кафедри іноземних мов,
ХарПІ НАДУ, м. Харків
ORCID: 0000-0001-6304-2273*

УДК 351. 364

doi: 10.34213/db.21.01.05

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ**

У статті здійснено аналіз масиву вторинної соціологічної інформації стосовно проблематики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні та на Харківщині, зокрема. Виявлено пріоритетні напрями соціального захисту внутрішніх мігрантів на Харківщині: забезпечення житлом; працевлаштування; доступ до медичного обслуговування. Аргументовано, що соціальний проект із працевлаштування “Рука допомоги” став найуспішнішим у соціальній сфері для вимушених переселенців.

Сфокусовано увагу на проблемах організаційного характеру в отриманні соціальних послуг внутрішніми мігрантами. Виявлено базові характеристики соціально-демографічного

портрету внутрішніх мігрантів у Харківській області, зокрема, високий рівень освіти, що вимагає гнучкості у формуванні стратегій їхнього працевлаштування. Разом із тим, здійснення державної політики щодо соціального захисту внутрішніх мігрантів характеризується фрагментарністю та відсутністю стратегічного бачення у вирішенні багатьох питань.

Ключові слова: державна політика; внутрішньо переміщені особи; соціальний захист; соціальний захист внутрішньо переміщених осіб.

Постановка проблеми. У 2014 р. розпочалася агресія Російської Федерації, зокрема збройний конфлікт на сході України та анексія Автономної Республіки Крим (АРК), внаслідок чого АРК і частина Донецької та Луганської областей до сих пір не підконтрольні Українській державі. Бойові дії на східних територіях України та анексія АРК спричинили загрозу життю тисячам людей, які вимушені були покинути власні домівки. Так, на офіційному сайті Міністерства соціальної політики України зазначено: “...Починаючи з 2014 року Україна перебуває в стані неоголошеної війни. Частина її території незаконно анексована сусідньою державою, частина тимчасово окупована цією ж державою агресором, на частині ведуться бойові дії. Майже півтора мільйона громадян України вимушені були покинути свої домівки і виїхати на підконтрольну Українській владі територію в пошуках захисту, а часто і просто порятунку” [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання проблематики державної політики щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб досліджували науковці різних галузей науки, зокрема: О. Амоша, В. Антонюк, О. Балуєва, О. Капінус, Е. Лібанова, Г. Христова та ін., також у цьому напрямку працюють автори даної статті [20]. Дослідниками вносилися пропозиції щодо розробки та формування комплексних загальнодержавних, регіональних та міжрегіональних програм по забезпеченню адаптації та “вбудові” ВПО у приймаюче суспільство та громади, розв’язанню їх чисельних проблем тощо.

Виділення невирішених проблем. У той же час специфіка формування державної політики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб у

Харківській області України, як прифронтовому регіоні, висвітлена в науковій літературі ще не в повній мірі.

Мета статті – на основі аналізу державної політики щодо ВПО виокремити специфіку державної політики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб у Харківській області України.

Виклад основного матеріалу. Внутрішньо переміщеною особою, визначає Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” – є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [13].

Згідно з даними ООН, станом на червень 2015 р. в Україні було зареєстровано 1,4 млн внутрішніх мігрантів (внутрішньо переміщених осіб). Причому, за цим показником Україна посідає дев’яте місце у світі [15, с. 275].

У даний час ситуація кардинально не змінилася. Станом на 8 червня 2021 р., за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, взято на облік 1469676 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим [9].

Як зазначають автори монографії “Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні” – державна політика щодо підтримки ВПО являє собою засновану на чинній нормативно-правовій базі, узгоджену за цілями систему державно-управлінських заходів з боку органів державної влади, спрямовану на реалізацію функцій держави стосовно підтримки ВПО з метою надання допомоги цим громадянам, їх адаптації та інтеграції у приймаюче суспільство для забезпечення їх інтересів, громадян, суспільства і держави в цілому [19, с. 8].

Харківщина – це сьогодні регіон покордоння з Росією та прифронтна область, що межує і з Донецькою областю і з Луганською областями, де тривають бойові дії. У Харківській області один із найвищих показників чисельності внутрішньо переміщених осіб (ВПО) внаслідок збройного конфлікту на Донбасі (Донецька та Луганська області). Підрахунок реальних даних щодо кількості внутрішніх мігрантів, що прибули до Харківської області із зони збройного конфлікту, доволі складний. У Харківській області у серпні 2015 р. загальна кількість внутрішньо переміщених осіб становила 185 600 осіб [7, с. 40]. У лютому 2016 р. вже було офіційно зареєстровано 212 600 внутрішньо переміщених осіб. Втім у той же час керівництво Харківського регіону неодноразово заявляло, що разом із незареєстрованими внутрішніми мігрантами, у області налічується понад 300 000 внутрішньо переміщених осіб [10, с. 124].

Станом на 02.04.2020 р. [18] у Харківській області органами соціального захисту населення взято на облік 134 111 внутрішньо переміщених осіб (108 361 сім'я). Відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 509 (зі змінами), станом на 22.04.2021, місцевими управліннями соціального захисту населення взято на облік 136 055 внутрішньо переміщених осіб (110 048 сімей) [12].

Вимушена внутрішня міграція населення з окремих районів Донецької та Луганської областей і Автономної Республіки Крим до інших регіонів України спричинила багато різноаспектних проблем. Однією з найважливіших проблем для вимушених переселенців стала проблема соціального захисту.

Як відмічають автори Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС, "... найбільш актуальні потреби ВПО полягають у безпеці, повноцінній інтеграції у місцеві громади, у забезпеченні рівних прав з іншими громадянами України у сфері реалізації права голосувати на місцевих виборах та виборах до Верховної ради по одномандатних округах, реалізації права на соціальний захист" [5].

Задля оптимального розгляду рівня соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (внутрішніх мігрантів) в Харківській області звернемося до аналізу соціологічних досліджень. Проаналізуємо ті соціологічні дослідження, респондентами яких, з одного боку, були представники соціальних служб, а з іншого – вимушені переселенці.

У Харкові серед працівників соціальних служб у жовтні 2015 р. було проведене соціологічне дослідження з метою виявлення проблем у діяльності соціальних служб міста в роботі з внутрішньо переміщеними особами [7, с. 41]. У цілому Харків виявився готовим до прийому внутрішніх мігрантів. Також доволі позитивним було ставлення населення міста до вимушених переселенців. Зазначалося, що значна частина працівників соціальних служб активно залучають волонтерів до роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Утім, внутрішньо переміщені особи зіткнулися з різноманітними проблемами. Так, вони потребували додаткових соціальних послуг, відкриття додаткових організаційних структур, які б надавали ці послуги: наприклад, консультаційні пункти, де б забезпечували юридичну допомогу; соціально-реабілітаційні центри; групи, в яких можна було б отримати поради від людей, які мають аналогічний досвід тощо. Справа в тому, що нових служб соціального захисту для переселенців із зони збройного конфлікту у Харкові (як і в Україні в цілому) не створювалося. Вже існуючі соціальні служби терміново переорієнтовували свою діяльність на допомогу вимушеним переселенцям, які масово прибували на Харківщину, починаючи з весни 2014 року.

Слід зазначити, що згодом (у 2017 р.) у Харкові було створено три нових великих центри надання соціальних послуг “Прозорий офіс”, де внутрішньо переміщеним особам із зони збройного конфлікту надається широкий спектр необхідних соціальних послуг.

Найскладнішими послугами для працівників соціальних служб Харкова стали послуги з надання житла, з реєстрації та працевлаштування внутрішньо

переміщених осіб. Зокрема, вельми проблемним став пошук роботи для багатьох вимушених переселенців.

У цілому, у працівників соціальних служб Харківщини різко збільшився об'єм роботи та змінилася специфіка їхньої діяльності через необхідність надавати нові соціальні послуги новій соціальній групі – внутрішнім мігрантам. Причому, додаткового фінансування переважна більшість соціальних працівників у той час так і не отримала [7, с. 45].

У соціологічному дослідженні (2016 р.), респондентами якого були внутрішні мігранти на Харківщині, зазначено, що найбільш характерні проблеми, які постали перед вимушеними переселенцями – це “проблема забезпечення житлом, доступ до медичного обслуговування, а також нестача робочих місць” [10, с. 126].

В іншому соціологічному дослідженні, яке було проведене у січні-лютому 2015 р. серед внутрішньо переміщених осіб у місті Харкові, які звертались за допомогою до благодійної організації “Карітас”, також найбільш гострими були проблеми відсутності житла та нестачі робочих місць. Було виявлено, що вимушені переселенці перебувають у дуже скрутному матеріальному становищі. Для 84 % респондентів відсутність власного житла – найважливіша проблема. Наступними по рейтингу важливості стали такі проблеми: “відсутність коштів на найнеобхідніші речі (38 %), відсутність роботи загалом (30 %) та відсутність потрібного одягу (29 %)” [15, с. 278]. Згідно з результатами дослідження, внутрішньо переміщені особи у вирішенні матеріальних проблем переважно покладалися на власні сили (47 %) та на підтримку родичів (29 %). Однаковими були частки осіб, що покладалися на фінансову підтримку держави та волонтерів.

Соціально-демографічний портрет внутрішньо переміщених осіб у Харківській області у загальних рисах можна описати наступним чином. У дослідженні, проведеному у 2016 р., виявлено, що “серед новоприбулих 25,4 % складають особи у віці від 35 до 44 років, найменш представлена демографічна категорія – молодь (7,2 %) та особи старшого віку (8,1 %)” [10, с. 125]. За

статевим розподілом у Харківському регіоні серед внутрішніх мігрантів було більше жінок (70 %), ніж чоловіків (30 %).

Цікавим є розподіл за професійними групами: найбільш представленою стала група керівників, фахівців та службовців, яких серед вимушених переселенців до Харківської області було 61,6 % [10, с. 125]. Ці дані корелюють з рівнем освіти внутрішніх мігрантів: у 72 % – вища освіта; у 17 % – професійно-технічна освіта; у 11 % – середня освіта.

На високому освітньому рівні внутрішніх мігрантів, які переїхали до Харківської області, акцентовано увагу і в іншому соціологічному дослідженні, проведеному у 2015 р. Виявлено, що більше половини респондентів мають вищу освіту. Також “результати дослідження показали, що кожен десятий респондент займав керівну посаду на рівні установи чи підрозділу підприємства” [15, с. 278]. Тобто, можна припустити, що вимушені мігранти з високим рівнем освіти мали і відповідний високий професійний статус до того, як покинули місце власного постійного проживання.

У цілому, масштабна внутрішня міграція в Україні спричинила як об’єктивні, так і суб’єктивні наслідки для внутрішніх мігрантів [10, с. 33]. Насамперед мова йде про посилення конкуренції на ринку праці, що впливає на місцевих жителів, які стали приймаючою стороною для вимушених переселенців. Також суттєво пошавився попит у сфері оренди житла. Стала спостерігатися перевантаженість закладів охорони здоров’я та закладів освіти.

Таким чином, найбільш гострі проблеми, які постали перед внутрішніми мігрантами у Харківській області – це проблема забезпечення житлом та нестача робочих місць для вимушених переселенців із зони збройного конфлікту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Харківщина – це сьогодні регіон покордоння з Росією та прифронтна область, що межує з Донецькою областю та з Луганською областю, де тривають бойові дії з 2014 р. Бойові дії на східних територіях України спричинили загрози життю тисячам людей, які вимушені були покинути власні домівки. У Харківській області один

із найвищих показників чисельності внутрішніх мігрантів в Україні, які потребують соціальної допомоги.

Виявлено пріоритетні напрями соціального захисту внутрішніх мігрантів на Харківщині: забезпечення житлом; працевлаштування; доступ до медичного обслуговування.

Виділено найбільш успішні проекти з надання соціальної допомоги внутрішнім мігрантам на Харківщині: у сфері працевлаштування та сфері забезпечення житлом. Аргументовано, що соціальний проект із працевлаштування “Рука допомоги” для осіб, що переїхали із зони збройного конфлікту до Харкова, став найуспішнішим у соціальній сфері. Ключова ціль проекту – повернути непрацюючих внутрішньо переміщених осіб на ринок праці. Проект “Рука допомоги” передбачає залучення учасників до економічної активності за умови урахування особливостей та прагнень кожного з них.

Сфокусовано увагу на проблемах організаційного характеру в отриманні соціальних послуг внутрішніми мігрантами. Так, вони потребували додаткових соціальних послуг, відкриття додаткових організаційних структур, які б надавали ці послуги: наприклад, консультаційні пункти, де б забезпечували юридичну допомогу; соціально-реабілітаційні центри; групи, в яких можна було б отримати поради від людей, які мають аналогічний досвід тощо. Справа в тому, що нових служб соціального захисту для переселенців із зони збройного конфлікту у Харкові (як і в Україні в цілому) не створювалося. Вже існуючі соціальні служби терміново переорієнтовували свою діяльність на допомогу вимушеним переселенцям.

Подальші дослідження будуть корисними у напрямку узагальнення закордонного досвіду щодо реалізації державної політики стосовно соціального захисту ВПО в її регіональному розрізі.

Список використаних джерел

1. Аналітичний огляд регіональних програм щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб / Агентство ООН у справах біженців UNHCR. URL: http://vpl.com.ua/wp-content/uploads/2018/11/UA_IDPs_housing-programs_review.pdf (дата звернення: 05.06.2021).

2. Власний бізнес Аліни Старченко / Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/vlasnyy-biznes-aliny-starchenko> (дата звернення: 05.06.2021).

3. Внутрішньо переміщені особи / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 05.06.2021).

4. Гусева Н. В. Внутрішні переміщення в Харківській області: загальнонаціональний вимір. *Регіон – 2018: стратегія оптимального розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8–9 листоп. 2018 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 264–270.

5. Державна політика України щодо внутрішньо переміщених осіб у контексті виконання угоди про асоціацію. Доповідь Платформи громадянського суспільства Україна–ЄС. Київ, 15 листоп. 2017 р. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/5th_CSP_UA_report_IDPs_ukr.pdf (дата звернення: 05.06.2021).

6. Для ВПО / Харківський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді “Довіра”. URL: http://dovira.kh.ua/index.php?id_pidkategorii=0&id_kategorii=11 (дата звернення: 05.06.2021).

7. Євдокимова І. А. Проблеми державних та комунальних соціальних служб у задоволенні потреб внутрішньо переміщених осіб в м. Харкові. *SOCIOПРОСТІР: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work*. 2017. № 6. С. 39–47.

8. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 28.12.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 05.06.2021).

9. Інформація про облікованих ВПО станом на 8 червня 2021 р. / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20164.html> (дата звернення: 05.06.2021).

10. Комплексне соціологічне дослідження в рамках Проекту “Економічні можливості постраждалим від конфлікту”, що впроваджується Українським Жіночим Фондом за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Київ : Український жіночий фонд, 2016. 174 с.

11. Міська цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2025 роки (у редакції рішення 30 сесії 7 скликання від 16.10.2019 р. № 1772/19). *Соціальний захист Харкова*. Офіційний сайт Департаменту праці та соціальної політики Харківської міської ради. URL: <https://soczahist.kharkov.ua/2019/11/1-2/> (дата звернення: 05.06.2021).

12. Облік внутрішньо переміщених осіб / Харківська ОДА. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/982/98185/files/%.pdf> (дата звернення: 05.06.2021).

13. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 р. “Про Доктрину інформаційної безпеки України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017> (дата звернення: 05.06.2021).

15. Риндзак О. Т. Соціально-економічна адаптація внутрішньо переміщених громадян у приймаючому соціумі (на прикладі м. Харкова). *Проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 275–280.

16. Про забезпечення реалізації у Харківській області пілотного проекту із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб : розпорядження ХОДА від 17.02.2017 р. URL: [http://rukadopomogu.com.ua/upload/file/hark_v_rozporядzhennya_\(1\).pdf](http://rukadopomogu.com.ua/upload/file/hark_v_rozporядzhennya_(1).pdf) (дата звернення: 05.06.2021).

17. Рука допомоги : Пілотний проект Міністерства соціальної політики України. URL: <http://rukadopomogu.com.ua/ua> (дата звернення: 05.06.2021).

18. Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб / Харківська обласна державна адміністрація. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/139/3017> (дата звернення: 05.06.2021).

19. Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні : монографія / за заг. ред. О. В. Балусової ; Донецький державний університет управління. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2017. Т. 2. 261 с.

20. Kuts H., Nakonechny V., Kuts Y., Sergeyeva O. Social protection priorities for internal migrants in Kharkiv region, Ukraine. *Clinical Social Work and Health Intervention*. Vol. 11. No. 4. 2020. P. 7–13.

References

1. Analitichnyj ohlyad rehionalnyx program shhodo zabezpechennya zhytloom vnutrishno peremishhenykh osib. Ahentstvo OON u spravax bizhenciv UNHCR. URL: http://vpl.com.ua/wp-content/uploads/2018/11/UA_IDPs_housing-programs_review.pdf [in Ukrainian].

2. Vlasnyj biznes Aliny Starchenko [Alina Starchenkos Own Business]. Derzhavnyj centr zajnyatosti. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/vlasnyy-biznes-aliny-starchenko> [in Ukrainian].

3. Vnutrishno peremishheni osoby. Ministerstvo socialnoyi polityky Ukrayiny. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> [in Ukrainian].

4. Husyeva, N.V. (2018). Vnutrishni peremishhennya v Kharkivskij oblasti: zahalnonacionalnyj vymir [Internal Displacement in the Kharkov Region: A National Dimension]. *Rehion–2018: stratehiya optimalnoho rozvytku: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi (m. Kharkiv, 8–9 lystop. 2018 r.)*. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, 264–270 [in Ukrainian].

5. Derzhavna polityka Ukrayiny shhodo vnutrishno peremishhenykh osib u konteksti vykonannya uhody pro asociaciyu. Dopovid Platformy hromadyanskoho suspilstva Ukrayina-Yes. Kyiv, 15 lystopada 2017 r. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/5th_CSP_UA_report_IDPs_ukr.pdf [in Ukrainian].

6. Dlya VPO. Kharkivskiy miskiy centr socialnykh sluzhb dlya simyi, ditej ta molodi “Dovira”. URL: http://dovira.kh.ua/index.php?id_pidkategorii=0&id_kategorii=11 [in Ukrainian].

7. Yevdokymova, I.A. (2017). Problemy derzhavnykh ta komunalnykh socialnykh sluzhb u zadovolenni potreb vnutrishno peremishhenykh osib v m. Kharkovi [Problems of State and Communal Social Services in Meeting the Needs of Internally Displaced Persons in Kharkiv]. *“SOCIOPROSTIR: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work”*, 6, 39–47 [in Ukrainian].

8. Pro zabezpechennya prav i svobod vnutrishno peremishhenykh osib: Zakon Ukrayiny vid 28.12.2014 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

9. Informaciya pro oblikovanykh VPO stanom na 08 chervnya 2021 r. Ministerstvo socialnoyi polityky Ukrayiny. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20164.html> [in Ukrainian].

10. Kompleksne sociolohichne doslidzhennya v ramkax Proektu “Ekonomichni mozhlyvosti postrazhdalym vid konfliktu”, shho vprovadzhuyetsya Ukrayinskym Zhinochym Fondom za pidtrymky Ahentstva SShA z mizhnarodnoho rozvytku (USAID). Kyiv: Ukrayinskyj zhinochij fond. (2016). URL: https://www.uwf.org.ua/files/EOPAC_research_IDP_2016.pdf [in Ukrainian].

11. Miska cilova socialno-ekonomichna prohrama budivnyctva (prydbannya) dostupnoho zhytla na 2010-2025 roky (u redakciji rishennya 30 sesiyi 7 sklykannya vid 16.10.2019 r. № 1772/19). *Socialnyj zahyst Kharkova*. Oficijnyj sayt Departamenty praci ta socialnoyi polityky Kharkivskoyi miskoyi rady. URL: <https://soczahist.kharkov.ua/2019/11/1-2/> [in Ukrainian].

12. Oblik vnutrishno peremishhenykh osib. KHODA. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/982/98185/files/%.pdf> [in Ukrainian].

13. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib: Zakon Ukrainy vid 20.10.2014 r. № 1706-VII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1, art. 1*.

14. Pro rishennya Rady nacionalnoyi bezpeky i oborony Ukrayiny vid 29.12.2016 r. “Pro Doktrynu informacijnoyi bezpeky Ukrayiny”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>.

15. Ryndzak, O.T. (2015). Socialno-ekonomichna adaptaciya vnutrishno peremishhenykh hromadyan u pryjmayuchomu sociumi (na prykladi Kharkova) [Socio-economic adaptation of internally displaced citizens in the host society (on the example of Kharkiv)]. *Problemy ekonomiky*, 3, 275–280 [in Ukrainian].

16. Pro zabezpechennya realizaciyi u Kharkivskij oblasti pilotnoho proektu iz zaluchennya do roboty chleniv malozabezpechenykh simej ta vnutrishno peremishhenykh osib: Rozporyadzhennya KHODA vid 17 lyutoho 2017 r. URL: [http://rukadopomogu.com.ua/upload/file/hark_v_rozporyadzhennya_\(1\).pdf](http://rukadopomogu.com.ua/upload/file/hark_v_rozporyadzhennya_(1).pdf) [in Ukrainian].

17. Ruka dopomohy. Pilotnyj proekt Ministerstva socialnoyi polityky Ukrayiny. URL: <http://rukadopomogu.com.ua/ua>.

18. Socialna pidtrymka vnutrishno peremishhenykh osib. KHODA. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/139/3017> [in Ukrainian].

19. Formuvannya derzhavnoyi polityky shhodo vnutrishno peremishhenykh osib v umovax systemnykh kryz v Ukrayini [Formation of state policy on internally displaced persons in the context of systemic crises in Ukraine]. (2017). O.V. Baluyeva (Ed.). Doneckyj derzhavnyj universytet upravlinnya. Kryvyj Rih: Vyd. R. A. Kozlov, vol. 2 [in Ukrainian].

20. Kuts H., Nakonechny V., Kuts Y., Sergeyeva O. (2020). Social protection priorities for internal migrants in Kharkiv region, Ukraine. *Clinical Social Work and Health Intervention*, Vol. 11, 4, 7–13 [in Ukrainian].

Kuts H. M.,

*Doctor of Political Sciences, Professor, professor at Political, Social and Cultural Studies
Department, Kharkiv National Pedagogical University by Scovoroda, Kharkiv
ORCID 0000-0002-7263-1958;*

Nakonechny V. V.,

*Doctor of Sciences in PA, Assistant professor, assistant professor at Regional Development
and Local Self-government Department,
KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0001-6715-8898;*

Kuts Y. O.,

*Doctor of Sciences in PA, Professor, Head of Regional Development
and Local Self-government Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0002-8629-012X;*

Sergeyeva O. Y.,

PhD in PA, Assistant professor, assistant professor at Foreign Languages Department,

KRI NAPA, Kharkiv

ORCID 0000-0001-6304-2273

State policy of social protection of internally displaced persons in the Kharkiv region of Ukraine

In 2014 an armed conflict broke out in the east of Ukraine. It made thousands of people leave their homes and become internal migrants in need of social assistance – Kharkiv region accepted the highest number in Ukraine.

The study analyzed of the sociological information array concerning the problems of social protection of IDPs in Kharkiv region, Ukraine, and priorities in social protection sphere were identified – housing, employment, access to health care. The social assistance project “Ruka Dopomohy” (Helping Hand) has become one of the most successful in the social field for IDPs.

The focus is made on organizational issues in obtaining social services for internal migrants. The socio-demographic portrait of internal migrants in Kharkiv region was profiled, in particular, a high level of education, which requires flexibility in employment strategies. Though, the implementation of the state policy on social protection of internal migrants is fragmentary and deficient of strategic vision.

Keywords: state policy; internally displaced persons; social protection; IDP social protection.

Надійшла до редколегії 20.05.2021 р.